

RAPPORT

Brannvesenets tilsynsaksjon med ammoniumnitrat og kjelanlegg 2021

Resultater fra tilsynsaksjonen 2021

INNHOOLD

1	Om undersøkelsen	3
2	Bakgrunn	3
3	Resultater fra tilsynsaksjonen med kjelanlegg	4
3.1	Avvik	5
3.2	Vurdering av resultatene og videre oppfølging	6
4	Resultater fra tilsynsaksjonen med ammoniumnitrat	7
4.1	Avvik	8
4.2	Vurdering av resultatene	9

1 OM UNDERSØKELSEN

Resultatene fra tilsynsaksjonen med ammoniumnitrat og kjelanlegg 2021 har blitt samlet inn elektronisk ved hjelp av spørreundersøkelsesverktøyet SurveyXact. Spørreundersøkelsen har vært tilgjengelig på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sin nettside i perioden juni – oktober 2021.

2 BAKGRUNN

Kommunen har etter forskrift om håndtering av farlig stoff¹ hjemmel til å føre tilsyn med anlegg som håndterer farlig stoff. Normalt er det brannvesenet som utfører tilsyn på vegne av kommunen. For å følge opp at kravene i forskriften overholdes, har DSB i samarbeid med landets brannvesen gjennomført årlige tilsynsaksjoner med farlig stoff siden 2012. Tilsynsaksjonene har vært initiert og organisert av DSB, mens brannvesenet har utført tilsynene.

Informasjon om årets og tidligere års tilsynsaksjoner finner du på DSBs nettside: [Brannvesenets tilsynsaksjon med farlig stoff](#)

¹ Forskrift 8. juni 2009 nr. 602 om håndtering av brannfarlig, reaksjonsfarlig og trykksatt stoff samt utstyr og anlegg som benyttes ved håndteringen (forskrift om håndtering av farlig stoff)

3 RESULTATER FRA TILSYNSAKSJONEN MED KJELANLEGG

41 brannvesen oppgir å ha utført tilsyn med kjelanlegg under årets tilsynsaksjon.

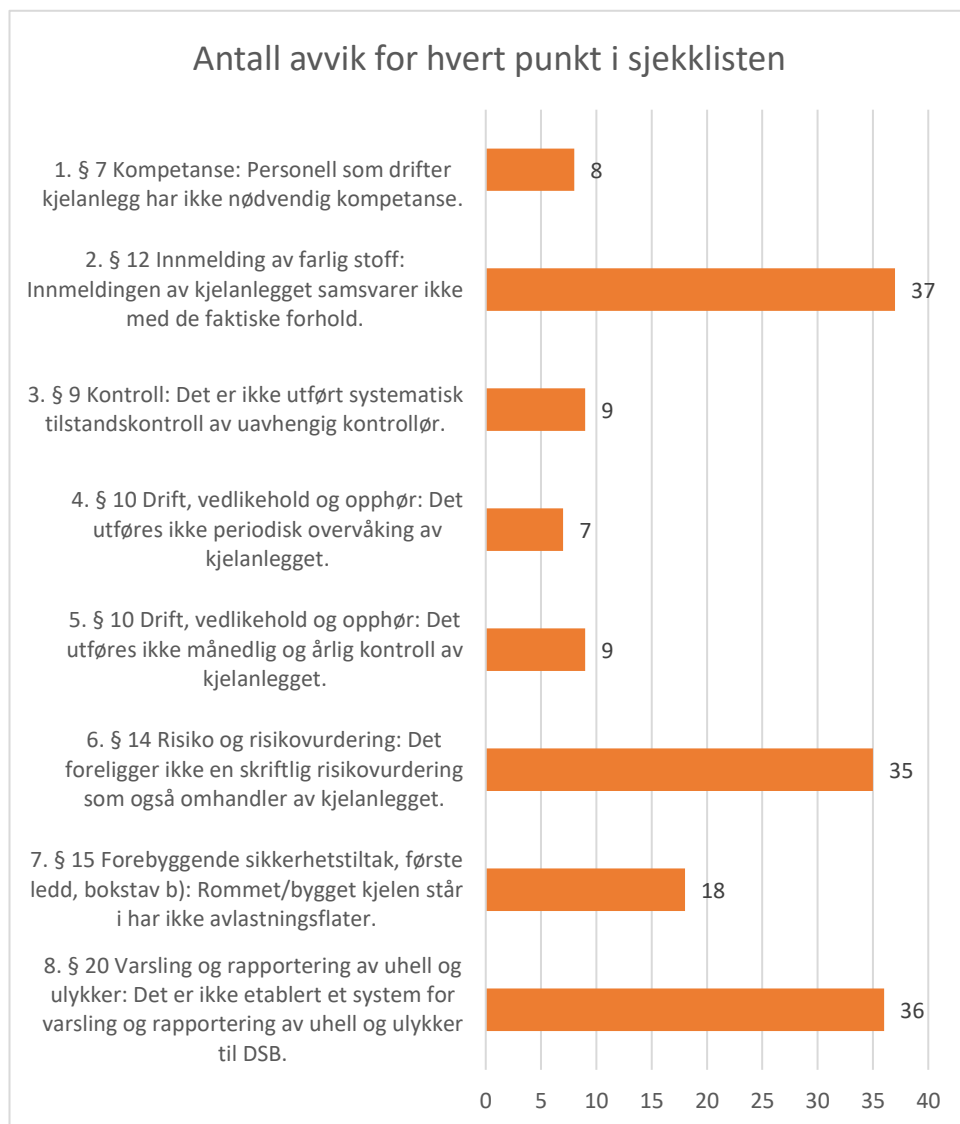
Tabell 1: Antall brannvesen som har utført tilsyn samt antall utførte tilsyn per fylke.

Fylke	Antall brannvesen som har ført tilsyn med kjelanlegg	Antall tilsyn fordelt på fylke
Agder	3	19
Innlandet	6	26
Møre og Romsdal	3	6
Nordland	2	5
Oslo	1	17
Rogaland	2	4
Troms og Finnmark	3	8
Trøndelag	5	17
Vestfold og Telemark	3	13
Vestland	3	8
Viken	10	42
Totalt	41	165

Det ble gjennomført 4 tilsyn pr. brannvesen i gjennomsnitt. Ett brannvesen oppgir å ha gjennomført i alt 17 tilsyn, mens 9 brannvesen oppgir å ha utført ett tilsyn hver.

3.1 AVVIK

Det ble sendt ut en sjekkliste for gjennomføring av tilsynene. Av de 165 tilsynene som er gjennomført fremkommer det totale antall avvik for hvert punkt i sjekklisten i figuren under.

Figur 1: Antall avvik for hvert punkt i sjekklisten. Sjekklisten baseres på krav i forskrift om håndtering av farlig stoff

3.2 VURDERING AV RESULTATENE OG VIDERE OPPFØLGING

Av de 165 kjelanleggene det ble ført tilsyn med ble det funnet avvik ved 152 av dem (**92 %**). Det ble gitt i snitt omtrent ett avvik per kjelanlegg.

Det ble avdekket flest avvik fra følgende bestemmelser:

- § 12 Innmelding av farlig stoff (**22 %**):
 - Innmeldingen av kjelanlegget samsvarer ikke med de faktiske forhold
- § 20 Varsling og rapportering av uhell og ulykker (**22 %**):
 - Det er ikke etablert et system for varsling og rapportering av uhell og ulykker til DSB.
- § 14 Risiko og risikovurdering (**21 %**):
 - Det foreligger ikke en skriftlig risikovurdering som også omhandler kjelanlegget
- § 15 Forebyggende sikkerhetstiltak, første ledd, bokstav b) (**11 %**):
 - Rommet/bygget kjelen står i har ikke avlastningsflater.

Avvikene fra § 12 og § 20 er relativt enkle for virksomhetene å lukke, mens det kreves noe mer ressurser å få utarbeidet eller oppdatert risikovurderingen etter § 14. Dersom virksomheten ikke har kompetanse internt for å utføre risikovurdering må slik kompetanse innhentes.

Det har vært en del spørsmål til DSB angående krav til avlastingsflater under tilsynsaksjonen, både fra virksomheter som har fått avvik og konsulentselskaper som har fått oppdrag om å vurdere dette. Vi vurderer derfor å initiere et prosjekt i løpet av 2022 for å klargjøre og oppdatere retningslinjer for avlastningsflater, både med tanke på gasseksplosjoner og kjeleksplosjoner.

Det er lite avvik fra kravene for kompetanse, kontroll og vedlikehold.

4 RESULTATER FRA TILSYNSAKSJONEN MED AMMONIUMNITRAT

Ammoniumnitrat finnes i ulike kvaliteter og reguleres av ulike forskrifter. Denne tilsynsaksjonen gjelder ammoniumnitrat som er omfattet av forskrift om håndtering av farlig stoff.

14 brannvesen har deltatt i årets tilsynsaksjon med ammoniumnitrat.

Tabell 2: Antall brannvesen per fylke som har deltatt i tilsynsaksjonen med ammoniumnitrat

Fylke	Antall brannvesen
Agder	1
Innlandet	2
Møre og Romsdal	2
Nordland	0
Oslo	0
Rogaland	2
Vestfold og Telemark	1
Troms og Finnmark	1
Trøndelag	1
Vestland	1
Viken	3
Totalt	14

13 av de 14 brannvesen som har deltatt i årets tilsynsaksjon har kartlagt, men ikke funnet lager med ammoniumnitrat som er oksiderende i sitt distrikt og som er omfattet av aksjonen. Statistikk fra Mattilsynet viser at denne type ammoniumnitrat er omsatt i 6 av 11 fylker. Aksjonen viser at det kan være vanskelig å finne små lager der gjødsel med høyt innhold av ammoniumnitrat oppbevares. Dette kan skyldes at aktuelle forhandlere eller sluttbrukere (jordbrukere) ikke har meldt inn oppbevaring av dette farlige stoffet til DSB, og/eller at forhandler holder til på en annen kant av landet og sluttbruker henter gjødselen direkte fra skip.

Flere brannvesen har funnet lager med oksiderende ammoniumnitrat som skal benyttes til produksjon av eksplosiver. Oppbevaring av slik ammoniumnitrat er regulert i eksplosivforskriften², og er dermed ikke med i denne tilsynsaksjonen.

Antall tilsyn:

Det er utført 21 tilsyn i årets aksjon. Ett tilsyn ble utført hos leverandør av gjødsel og 20 tilsyn ble utført hos jordbruker. Alle disse tilsynene ble utført av samme brannvesen.

² Forskrift 15. juni 2017 nr. 844 om sivil håndtering av eksplosjonsfarlige stoffer.

4.1 AVVIK

Det ble sendt ut en sjekkliste for gjennomføring av tilsynene. Antall avvik for hvert punkt i sjekklisten, som er rapportert/sjekket, fremkommer i tabellen under:

Tabell 2: Avvik pr. sjekkpunkt

Krav i forskrift om håndtering av farlig stoff	Ja (Ikke avvik)	Nei (Avvik)
1. § 5 tredje ledd: Er det ryddig der det farlige stoffet oppbevares?	20	1
2. § 15 fjerde ledd, bokstav a: Oppbevares det oksiderende stoffet atskilt fra brannfarlige og brennbare stoffer og produkter?	12	9
3. § 7 første ledd: Har den som håndterer det farlige stoffet nødvendig kompetanse?	9	8
4. § 11: Er lagerbygning merket med oksiderende stoff?	2	19
5. § 12 første ledd: Er det farlige stoffet meldt inn til DSB?	5	16
6. § 12 første ledd: Hvis det er meldt inn, samsvarer innmeldt mengde med hva som faktisk lagres?	6	0
7. § 14 andre ledd, jf. § 13: Foreligger det en dokumentert risikovurdering?	0	21
8. § 14 andre ledd: Er risikovurderingen dekkende for risikoen knyttet til lagring av det farlige stoffet?	0	20
9. § 14 tredje ledd: Er det iverksatt tiltak for å forhindre at det farlige stoffet blir utsatt for brann?	11	10
10. § 14 tredje ledd: Er det iverksatt tiltak for å forhindre at det farlige stoffet blir forurenset?	17	4
11. § 14 tredje ledd: Er det iverksatt tiltak for å forhindre at det farlige stoffet blir innesluttet?	13	8
12. § 15 første ledd, bokstav a: Har lageret effektiv ventilasjon?	20	1
13. § 15 første ledd, bokstav i, § 15 fjerde ledd, bokstav d: Blir spill/søl av farlig stoff tatt hånd om slik at faresituasjoner ikke oppstår?	6	10
14. § 19 første ledd: Er det utarbeidet en beredskapsplan?	11	9
15. § 19 andre ledd: Har virksomheten samordnet beredskapen sin med lokalt brannvesen?	6	11
16. § 19 tredje ledd: Er det egnet slokke- og beredskapsutstyr lett tilgjengelig der hvor det oksiderende stoffet oppbevares?	10	8

4.2 VURDERING AV RESULTATENE

Kun ett av 14 brannvesen som deltok i årets tilsynsaksjon fant oksiderende ammoniumnitrat som var omfattet av tilsynsaksjonen i sitt område. Dette tyder på at omfanget av denne type ammoniumnitrat er begrenset i Norge. Dette er nyttig informasjon for DSB og brannvesenet. Fra de 21 tilsynene som ble gjennomført, kommer det frem at det er flere mangler hos de som håndterer denne type ammoniumnitrat.

De tre hyppigste avvikene er:

1. mangel på dokumentert risikovurdering
2. manglende merking av lagerbygning og
3. manglende innmelding av farlig stoff til DSB

De tre områdene med færrest avvik er:

1. ryddighet der det farlige stoffet oppbevares
2. effektiv ventilasjon og
3. tiltak som forhindrer at det farlige stoffet blir forurenset

I kun halvparten av tilfellene var det iverksatt tiltak for å forhindre at ammoniumnitrat ble utsatt for brann. DSB ser alvorlig på dette, fordi brann kan føre til at ammoniumnitrat eksploderer under gitte forhold. Ammoniumnitrat kan også forsterke en brann ved å avgi oksygen.

Årets fokus på oksiderende ammoniumnitrat, dets farepotensiale og krav til håndtering, har ført til at flere leverandører har opplyst at de ikke vil importere denne type ammoniumnitrat i fremtiden. DSB forventer derfor at mengden oksiderende ammoniumnitrat på markedet vil avta. Tilsynene som er gjennomført forventes å ha gitt en økt kompetanse hos de som håndterer oksiderende ammoniumnitrat, og avvik har tydelig pekt ut hvilke områder som må forbedres hos den enkelte.

DSB har i forbindelse med tilsynsaksjonen utarbeidet to veiledere:

- [Veileder til leverandører av gjødsel med høyt innhold av ammoniumnitrat](#)
- [Veileder til jordbrukere som lagrer gjødsel med høyt innhold av ammoniumnitrat](#)

Disse peker på nødvendige tiltak som må iverksettes for å lagre denne type gjødsel trygt og i henhold til norsk regelverk. Veilederne er tilgjengelige på www.dsb.no. DSB forventer at veilederne bidrar til at det skal bli enklere å finne ut hvordan gjødsel med høyt innhold av ammoniumnitrat kan håndteres trygt og gi færre avvik hos både leverandører og jordbrukere i fremtiden.

DSB minner om de tre viktigste tiltakene for å forhindre at ammoniumnitrat kan eksplodere:

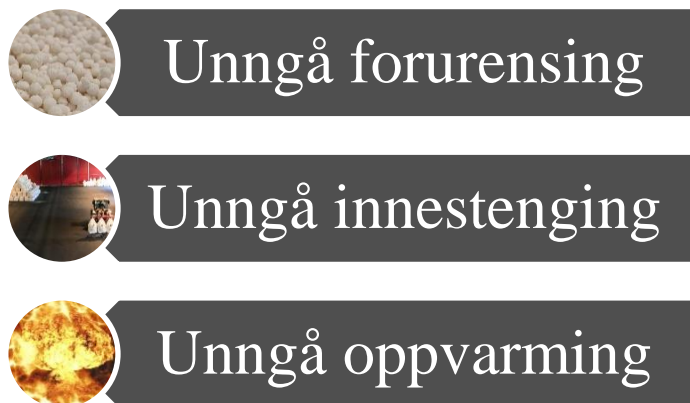

Foto 1: Pixabay, foto 2: pressefoto Ikra, foto 3: Pixabay

**Direktoratet for
samfunnsikkerhet
og beredskap**

Rambergveien 9
3115 Tønsberg

Telefon 33 41 25 00
Faks 33 31 06 60

postmottak@dsb.no
www.dsb.no

